

«rasen»), *dūkis* 'fúria, borbolleig furient', letó *dūkt* 'bullir, brunzir, tempestar' («brausen, tosen»), lit. *dvėkti* 'panteixar' («atmen, keuchen»).

El cas és que amb aquesta amplificació, així mateix, trobem diversos testimonis del pas a la idea de 'terreny pantanós', 'aiguamoll', conseqüència de tota deu: letó *dūksme* i *dūkste* 'toll, bassal, aiguamoll' («sumpf, pfuhl, morast»), Pokorny, *IEW*, 265.30, 261, 262). Realment, doncs, havent-hi *dūkis* documentat en lituà, tenim dret a postular el mateix *DUKI-/DOUKI-* per al sorotàptic, amb el sentit de 'borbolleig agitat', 'bullidor de l'aigua que brolla'.¹¹

Essent un mot sorotàptic, podria tenir parents veneto-illiris, com l'illiri antic *δύβρις* 'mar' i els noms fluvials albanesos *Tubra*, *Drove* (Pokorny, *Urillyrier*, 99) i per tant també en messapí, ço que justificaria l'aparició que hem comentat com a possible a l'Apúlia i a Veglia.

Podem ajornar tot això com a més incert. I també l'enllaç amb un altre tipus, ben representat a Catalunya, però és ja un enllaç més problemàtic pel que fa a la fase originària. En l'aspecte modern sembla que hi ha d'haver realment un origen comú entre *la deu* i *la veu* en tant que aquesta és sinònima d'aquella. I realment quasi ho és del tot. Va usar-la ja Pitarra en una de les seves gataades (c. 1865): «Cada ull, quan lo plorar fort me venia / semblava una veu d'aigua quan se vessa» (*Ous del dia*, en les *Gat. i Singlots Po.*, p. 232.1); «dues veus d'aygua que semblaven sang», EmVilanova, *O. C.* ix, 26; Careta blasma *una veu d'aigua per una deu d'aigua*; i jo també ho he sentit en el Montnegre, extrem NE. del Maresme: en un mas a l'E. d'Horsavinyà, per ponderar que allà dalt hi havia molta aigua soma, em deia una vella pagesa que vora el seu mas *baixaven tres veus*.¹²

Això es troba també molt representat en la toponímia: *Viumala*, deu famosa i cognom a l'alt Penedès Nord (*e' > i'*, probablement per fonètica xipella); el mot s'estenia fins a l'Ésera: *la Vox*, nom d'una deu en el terme de Seira (1965). Tornaré a parlar d'això a propòsit de *FOU* 'gola d'un barranc', 'caverna que és alhora una deu d'aigua' (*La Fou de Bor* a Cerdanya), i de la seva variant *feu* (*La Feu* de Montferrer en el Vallespir). I des d'ara deixo apuntada la sospita, que es tractés de variants fonètiques en diferents dialectes o llenguatges del grup sorotàptic, dels quals en els uns la *DH-* aspirada indoeuropea va donar *D-*, i en altres una *Ǿ*, que va evolucionar sigui cap a *F-* (d'on el romànic *fōcem* 'gola, desembocadura d'un riu o barranc) o bé sigui cap a la sonora corresponent: la labiodental sonora *v-* o *B-*.¹²

¹ Així en un o dos dels millors mss., corromput en *bondors* per un altre, Appel, *Chr.*, 8.158; l'autògraf degué portar *grantz adoutz*, passat que hi hagués *granda dotz*. — ² *Annales de Bourgogne* 1937, cf. *Rom.* LXIV, 431; *ASNSL* CLXXXIII, 281. — ³ De la informació de Ronjat (*Gramm. Ist. Prov.* II, 433), es dedueix també, en efecte, que en l'origen degué ser femení pertot en domini occità, car si bé ha arribat a ser masculí en pocs llocs, és només en part dels

que diuen *adoutz*, *-ze*, amb l'aglutinació de *a-*, d'on ve precisament el canvi de gènere. — ⁴ Un nom *Suniduci* entre els mediomàtrics (*CIL* XIII, 4627) que Weisgerber analitza com a *Suni-duce* (*Rhen.G. Celt.*, 229) i podria remuntar a un topònim. Horst Schmidt (*ZCPH.* xxvi, 198) aplega noms en *-duc'* i un *Vonatrix Duconis filius* a Bonn. — ⁵ Cf. *DCEC* s.v. *aducir*; en la citada monografia de Vilallonga (*EntreDL* II) es parla també d'un antic *lo Duyll* (a. 1631) amb la conjectura que això i el modern sot *El Dui* podria significar pròpiament 'lloc ple de fonts' (?). — ⁶ Que no convencé es veu perquè M-Lübke en el *REW* es decideix a retirar els nostres mots de l'article 2810 obrint un article nou 2810a, en el qual no s'explica clarament; és el mateix que fa Wartburg (*FEW*): és visible la vaciació i embaràs que mostren, limitant-se a mitges paraules. — ⁷ No en dubtem: *lo cap de l'aygua* es troba en Lull (*Blanq.* II, 208.5); *cap d'aigua*, *Cost-Manc.* II, s.v.; d'on els compostos *capaigual* a Estacon i Esterri de Cardós; *capaiguer* 'arrencada de sèquia' a Osseja (1959); més en Rohlf's, *Münchener Sitzber.* 1944-6, v, 46; i *capita fluviorum*: *πηγαλ* ja es troba en una glossa, *CGL* III, 246.37. Però tot això ho hem de pendre en el mateix sentit que hi ha *SUMMA* aplicat a l'origen d'un riu (Longnon, *NLL de la France*, 171-172): *Sommainsne*, *Sommelans*, *Sompuis*, *Somsois*, *Sommepey*, etc. Netament, doncs, la part *summa*, la més alta del curs. Res a veure això amb *DUX* 'guia'. — ⁸ En una *Vita Sancti Benedicti Anianensis*, ed. Mabillon, Du C. Hapax: sospitem doncs deriv. regressiu de *DUCCICULU-*. — ⁹ *Logud. tughe* «doccio, zipolo, cannella» fonèticament pot ser el mateix (Salvioni, *RIL* II, vol. 42, n.º 197) tenint en compte els casos de *D > t-* que observem en aquest parlar (*tede = deve*, *tia = doveva*). — ¹⁰ Com les del riu Tenes, etc. Una de les deus més abundoses i impressionants a la Catalunya central, duu el nom d'*El Marmot*, i brolla amb gran força i embranzida en terreny pla, al peu dels boscos de Sauva-Negra, entre Castellcir i Sta. Coloma Sasserra (1926, 1935). — ¹¹ Encara d'altres termes afins, semblen ser els en *DHUB-* i *DHUMB-*: paleoslau *dūbri* 'barrancada, congost', letó *dubra* 'bassal', i el nom del riu *Dbra* (< *dūbra*) a Pomerèlia, així com el gal *Verno-dubrum* 'aigual del vern' (ben representat per *Verdoble*, etc. a la nostra toponímia pirinenca). I el germ. *tumpilo* 'remoll, gorga' («strudel»), al. *tümpel* 'paratge sense fons, flomba en un riu', al costat del qual potser hi hagué un sorotàptic *ǾUMBL-* representat pel prov. *toumple*, *toumplino*, prov. ant. *tomplina* (*Vida de St. Onorat*) del mateix significat (Pok., *IEW*, 267); ¿qui sap si el nostre *flomba* amb *θ > f-* sota l'imperi del veí *FLUMEN/FLUVIUS*. — ¹² L'etimologia del ll. *FOCES/FAUCES* 'gola', 'gorja', és desconeguda (Ernout-M. i també Pok., *IEW*, 98.5 ve a rebutjar tàcitament la molt aventurada que havia suggerit Walde i que Walde-Pok. I, 565 deixava en el més gran dubte); però és concebible que en certs parlars italics, pa-